

Електронска библиотека Гете-института

УДК 004.738.5:027.54

Биљана Пајић

biljana.pajic@goethe.de

Гете-институт Београд

САЖЕТАК: У овом раду бавимо се најпре теоријским појмовима везаним за електронску библиотеку, а подробније их објашњавамо на примеру еБиблиотеке Гете-института. Приказали смо и кратку историју електронских библиотека, а у завршном поглављу представљамо резултате анкете спроведене међу активним корисницима еБиблиотеке Гете-института. Анкетом смо желели да утврдимо пре свега корисничке навике испитаника, као и њихове утиске о понуди и корисничким сервисима еБиблиотеке. Покушали смо да утврдимо узрочно-последичне везе између корисничког пола, старости, образовања, места становања, знања немачког језика и ранијег искуства у електронским и класичним библиотекама са једне и његових навика и утисака са друге стране.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: електронска библиотека, дигитална библиотека, дигитално читање.

РАД ПРИМЉЕН: 4. септембра 2017.

РАД ПРИХВАЋЕН: 4. децембра 2017.

1. Електронске библиотеке

1.1 Дефиниције појмова

Да бисмо у потпуности разумели материју која се тиче електронских библиотека, најпре је потребно да дефинишемо појмове попут електронске књиге, електронског читача, електронске библиотеке и управљања дигиталним правима (*DRM: Digital Rights Management*).

Према електронској верзији Оксфордовога речника, електронска књига, или скраћено, е-књига, представља електронску верзију штампане књиге, коју је могуће читати на рачунару или ручном (мобилном, прим. аут.) уређају, специјално дизајнираном за те потребе.¹ У старијим издањима лексикона Дуден и Брокхаус под термином електронске књиге (*e-Book, elektronisches Buch*) проналазимо дефиниције које су у међувремену приписане појму електронског читача (*e-Reader*). Наиме, ту се електронска књига дефинише као уређај за читање у величини књиге, који на LCD-екрану приказује књигу. У лексикону Брокхаус се, међутим, наговештава да се и датотека књиге која се путем таквог уређаја чита често назива електронском књигом.

Због очигледног проблема до ког би оваква терминологија довела, уведен је израз „електронски читач“. Према томе, електронски читач био би мобилни уређај величине књиге, који служи за приказивање електронских књига (Duden, 2007; Brockhaus, 2003).

„Електронска“ или „дигитална библиотека“ је појам који је крајем 20. века стварао терминолошку конфузију, уз сродне термине попут „виртуелне“, „хибридне“ или пак „библиотеке без зидова“. Кливленд је из више различитих дискусија на ову тему издвојио неколико карактеристика дигиталних библиотека, уз претпоставку да оне поврх свега остају – библиотеке. За њега су дигиталне библиотеке лице традиционалних библиотека и укључују како дигитални, тако и штампани материјал, али и све процесе и услуге које чине нервни систем библиотеке (Cleveland, 1998). Боргман, пак, дигиталне библиотеке дефинише као сет електронских ресурса и техничких могућности за њихово стварање, претраживање и коришћење. Према Боргману, дигиталне библиотеке укључују податке, метаподатке које описују различите аспекте података и метаподатке који се састоје од линкова или веза ка другим подацима или метаподацима, без обзира на то да ли се ради о интерним или екстерним линковима (Borgman, 1999). Шварц је анализом 64 дефиниције прикушљене у оквиру студентског пројекта издвојила неколико функција дигиталних библиотека, које би им се могле приписати у идеалном случају. Отуда закључује да је дигитална библиотека засебан сет електронских ресурса и активности, који би могли, али и не морају бити организовани у оквиру рада традиционалне библиотеке (Schwartz, 2000).

---

¹ Приступљено 01.09.2017 <https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/e-book>

Поред ова три термина, веома је битно дефинисати и термин управљања дигиталним правима. Још увек нема јединствене дефиниције за *DRM* (Fränkl and Karpf, 2004), али осврнућемо се на Ианелину, која је једна од оних које се најчешће цитирају. Према овој дефиницији, *DRM*, дакле, обухвата описивање, сегментирање, анализу, евалуацију, трговање и надзор права одређеног предузећа и односи се – у контексту издаваштва – како на физички, тако и на дигитално објављене књиге и друге медије (Ianella, 2003). *DRM* се такође односи на заштиту података од умножавања у зависности од унапред дефинисаних ауторских права. Веб-сајт *Ebook Architects* сликовито описује *DRM* као катанац који се ставља на дигиталну датотеку и везује је за налог особе која ју је купила, односно, изнајмила. Уз то, стручњаци са истог сајта критикују *DRM* као превазиђени начин заштите књига, не оспоравајући притом потребу за таквом врстом заштите. Сматрају, међутим, да је неопходан нови начин заштите ауторских права дигиталних датотека.

1.2 Преглед формата

Иако постоје тежње ка јединственим стандардима за формате електронских књига, они још увек не постоје, као што не постоје ни за уређаје и софтвер који служе њиховом приказивању. Постоји, међутим, неколико формата који се најчешће користе у електронском издаваштву. Употребимо преглед који пружа веб-сајт *Ebook Architects*.²

Kindle Format 8 (KF8) – ово је формат компаније *Amazon*, прилагођен за електронске читаче *Kindle*, као и *Kindle*-апликације. Овај формат дозвољава закључавање књига путем *DRM*, везујући је искључиво за уређај на који је књига преузета (слика 1, лево).

Слика 1.

² Приступљено 01.09.2017.

<http://ebookarchitects.com/learn-about-ebooks/formats/>

ePub2 / ePub3 – ови формати развијени су као општи стандард за електронске књиге. Базирају се на различитим технологијама и стандардима, а јединствени су према начину на који их комбинују. *DRM* се у ове формате најефикасније интергрише путем програма *Adobe Content Server*. Врло им је сличан формат *NOOK Kids*, који се користи за приказивање деџих књига (слика 1, средина и десно).

iBooks Author – овај формат креирала је компанија *Apple*, а осмишљен је претежно за електронске књиге које не спадају у белетристику. Стандардни *DRM* није могуће уградити у књиге овог формата, али је компанија *Apple* осмислила сопствену технологију под називом *FairPlay*, која врши исту функцију (слика 2, лево).

Слика 2.

PDF – овај формат је свакако најраспрострањенији, мада у свету модерних електронских књига полако постаје превазиђен, понајвише због немогућности да се прилагоди малим екранима електронских читача, па, иако читачи махом подржавају овај формат, читање није тако „удобно“, као што је то случај са другим форматима посебно дизајнираним за е-читаче. По питању дигиталних права, ове датотеке је могуће шифровати или закључати (слика 2, десно).

1.3 Историјски преглед

Кандела, Кастели и Пагано као претечу електронских библиотека наводе визију Ванавара Буша из 1945. године – уређај на коме особа складишти све своје књиге, досијее и преписке, а који може функционисати флексибилно и великом брзином. Један од визионара кога помињу је и Ликлајдер, који је 1965. године у рачунарским технологијама препознао потенцијал за конструисање аутоматске библиотеке, коју може користити више особа истовремено. Међутим, озбиљна истраживања на овом пољу почела су деведесетих година двадесетог века (Candela et al., 2011).

Према Бесеру, прво веће признање важности електронских библиотека појавило се 1994. године објавом да ће 24,4 милиона америчких долара из федералног буџета САД бити утрошено на истраживања о електронским библиотекама, која су укључивала шест универзитета (Besser, 2004). Иако их сматра веома узбудљивим, Бесер ипак наглашава да резултати ових истраживања нису ни изблиза личили на библиотеке, па ту фазу назива „експерименталном“. Потом нас уводи у тзв. „развијну“ фазу, која је уследила четири године касније. У овој фази америчка влада је уложила новац у пројекат који је имао за циљ да овом експерименталном производу дода неке од сервиса традиционалне библиотеке, а у то време су, како наводи, администратори конвенционалних библиотека почели да граде озбиљне дигиталне компоненте.

Појавиле су се и различите иницијативе, које су покретале пројекте за истраживање на овом пољу, како у САД, тако и у Европи (Besser, 2004). Када су се у ове пројекте у већој мери укључили библиотекари, покушаји стварања електронских библиотека унапредовали су од информатичких експеримената ка оперативнијим сервисима.

Данас се све иницијативе и пројекти могу поделити у три групе: оне који се воде принципом дељења података, оне који су посвећени дефиницији и развоју генеричких система за поједностављивање конструкција и операција електронских библиотека, као и оне који воде ка новим истраживачким окружењима (Besser, 2004).

2. О Гете-институту

Гете-институт је културна установа Савезне Републике Немачке која своју делатност обавља широм света. Потпомаже и унапређује учење немачког језика у иностранству и негује међународну културну сарадњу. Такође преноси свеобухватну слику Немачке путем информација о културном, друштвеном и политичком животу. Мрежа Гете-института, Гете-центра, културних друштава, читаоница, испитних центара и центара за учење језика, преузима централне задатке образовне и културне политике Савезне Републике Немачке у иностранству. У делатности Гете-института спада и успостављање партнерских односа са јавним и приватним културним институцијама, као и савезним покрајинама, комунама и привредом.

Београдски Гете-институт основан је 1970. године. Задужен је за културну размену између Немачке с једне стране, и Србије, Црне Горе

с друге стране. Гете-институт у Београду део је регионалне мреже Гете-института у југоисточној Европи, и у том се смислу снажно залаже за остварење регионалних пројеката, тема и програмских тежишта. Рад Гете-института у југоисточној Европи координише институт у Атини, а поред београдског, у овом региону делују још и институти у Анкари, Букурешту, Истанбулу, Измиру, Никозији, Сарајеву, Скопљу, Софији, Солуну, Тирани и Загребу.

Активности Гете-института у Београду обухватају следећа поља рада:

- културне програме;
- информисање и библиотечку понуду;
- курсеве језика и одговарајуће испите;
- кооперацију у настави немачког језика.³

2.1 О еБиблиотеци Гете-института

еБиблиотека је дигитална понуда библиотеке Гете-института. Ова услуга омогућује корисницима да на одређено време позајме дигиталне медије тако што их једноставно преузму из еБиблиотеке.⁴

Понуду електронске библиотеке Гете-института омогућила је фирма *divibib GmbH*⁵ из Визбадена у Немачкој, ћерка-фирма предузећа *ekz.bibliotheksservice GmbH*. Фирма *divibib* од 2007. године нуди једну од водећих платформи електронских библиотека, под називом *Onleihe*⁶ и тренутно има преко 3.000 библиотека међу својим клијентима. Ову платформу на нивоу Немачке користе све веће јавне библиотеке, а користе је и библиотеке у Данској, Белгији, Француској, Италији, Лихтенштајну, Аустрији и Швајцарској. Поред уобичајене понуде путем веб-страница библиотека које користе услуге фирме *divibib*, постоји могућност коришћења бесплатних апликација за *Android* и *iOS* платформе.

Мрежа Гете-института увела је у своју понуду електронску библиотеку 2011. године, а већ у тој фази су се прикључиле и неке од библиотека из региона југоисточне Европе. еБиблиотека Гете-института

---

³ Приступљено 01.09.2017. <https://www.goethe.de/ins/cs/sr/ueb/auf.html>

⁴ Приступљено 01.09.2017. <https://www.goethe.de/ins/cs/sr/kul/bib/onl.html>

⁵ Приступљено 01.09.2017. <http://www.divibib.com/>

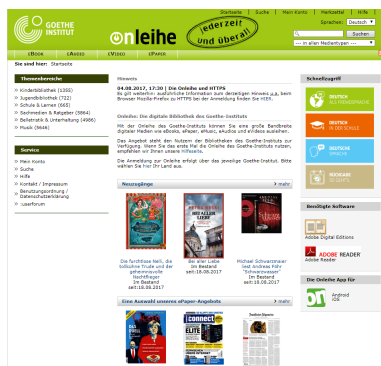
⁶ Приступљено 01.09.2017. <http://www.onleihe.net/>

располаже тренутно са 19.225 јединице,⁷ које обухватају белетристику, књиге за децу и омладину, приручнике и уџбенике из различитих стручних области, као и музику, аудио-књиге и филмове. Тренутно су у понуди електронске књиге и часописи у форматима *pdf*, *ePub* и *.acsm* као и аудио-материјали (музика и аудио-књиге) у формату *.wma*, док се понуђени филмови могу гледати искључиво онлајн. Овај фонд доступан је свим библиотекама Гете-института које су укључене у мрежу електронских библиотека, али се услови коришћења разликују од института до института. За разлику од већине других, београдски Институт омогућује својим корисницима бесплатно коришћење овог сервиса, баш као и када је у питању понуда традиционалне библиотеке.

Корисници се пријављују попуњавајући формулар који се налази на веб-страници Гете-института⁸ у Београду, наводећи своје основне податке, попут имена, презимена, датума рођења, адресе, броја телефона и броја чланске карте библиотеке Гете-института, уколико је имају (слика 3, лево).

EBIBLIOTEKA PRIJAVNI FORMULAR

Onodno *   Onodno
 Prezime * _____
 Ime * _____
 Datum rođenja * _____
 ADRESA
 Ulica * _____
 Broj * _____
 Poštanski broj * _____
 Zemlja * _____
 KONTAKT
 Broj telefona telefona _____
 Broj mobilnog telefona * _____
 E-pošta * _____
 BIBLIOTEKA
 Broj članke vaše biblioteke _____
 Goethe-Institut _____
 * Obavezno polje

Слика 3.

Ова пријава у библиотеку стиже у форми електронске поште, а библиотекар потом са свог налога на порталу *Mein goethe.de* генерише

⁷ Приступљено 01.09.2017. <http://www2.onleihe.de/goethe-institut/frontend/welcome,51-0-0-100-0-0-1-0-0-0-0.html>

⁸ Приступљено 01.09.2017. <https://www.goethe.de/ins/cs/sr/kul/bib/onl/anm.html>

јединствени активациони код, који уз упутство за коришћење у *PDF* формату, опет е-поштом шаље кориснику. Корисник потом, уколико то није раније учинио, отвара профил на порталу *Mein goethe.de*, где у одељку „еБиблиотека“ уноси добијени активациони код, чиме активира налог који траје годину дана. По истеку овог периода, корисник се на исти начин може поново пријавити (слика 3, лево и слика 4).

Фонд еБиблиотеке могуће је претражити једноставним системом претраге, или прелистати по категоријама на које је подељен. Када корисник пронађе тражени медиј, потребно је да га прво „стави у корпу“, где може одабрати одговарајући формат и преузети датотеку. Враћање позајмљених датотека није потребно. По истеку рока за изнајмљивање, датотека се једноставно више не може отворити.

Слика 4. Визуелни идентитет еБиблиотеке (дизајн: Славимир Стојановић Футро)

Гете-институт у Београду располаже понудом еБиблиотеке од јануара 2014. године. Од тада, за нешто више од три и по године, генерисано је 2.600 активационих кодова, што чини више од 10% укупног броја у региону југоисточне Европе. Свега је 1.315 корисника и активирало свој налог, док њих 1.285 – дакле, нешто мање од половине – није употребило регистрациони код који су добили. Постоје индиције да је тај проценат условљен релативно компликованим процесом регистрације, који захтева попуњавање формулара, чекање на активациони код, који се не генерише аутоматски, већ се додељује ручно, регистрацију на порталу *Mein goethe.de* и напослетку активирање налога. Субјективна оцена је да је ово сувише корака за регистрацију, па се често не сувише напредни корисници рачунара демотивишу и пре него што обаве активацију налога. У појединачним случајевима догађа се да корисници у пријави не наведу тачну адресу е-поште, па библиотекар

није у могућности ни да им проследи активациони код. Међутим, у јулу 2017. године библиотечки систем је у класичној библиотеци замењен модерним софтвером *Koha*, који корисницима између осталог омогућује и поседовање персоналног налога за преглед, продужавање рокова и резервисање медија из библиотеке. Ове персонализоване налоге корисници библиотеке моћи ће да користе већ у новембру 2017. године. Када та пракса заживи, очекује се постепен пораст активираних налога еБиблиотеке, с обзиром на то да се налог за класичну библиотеку активира преко портала *Mein goethe.de*, исте платформе преко које се активира и налог за еБиблиотеку.

еБиблиотеку тренутно⁹ користи 338 активних корисника из Србије, што је 16,1% укупних активних корисника из југоисточне Европе. У 2014. години се за коришћење пријављивало 2,22 корисника по дану, док је просек у 2015. години нешто мањи: 1,81. Године 2016. се у еБиблиотеку у просеку учланило 2,12 корисника дневно.

3. Анализа анкете

Анкета „еБиблиотека Гете-института у Београду“ спроведена је у периоду од септембра 2015. до августа 2017. године на узорку од 327 испитаника, а нови подаци се константно прикупљају. Циљ анкете је утврђивање корисничких навика испитаника, њихових утисака о понуди и корисничким сервисима еБиблиотеке, као и узрочно-последичних веза између њиховог пола, старости, образовања, места становања, знања немачког језика и ранијег искуства у електронским и класичним библиотекама са једне и њихових навика и утисака са друге стране.

3.1 Описни статистички показатељи

Број испитаника према полу био је практично једнак. Наиме, 53,2% испитаника је женског, а 46,8% мушког пола (график 1, лево).

Када је старост испитаника у питању, према узорку можемо закључити да је већина активних корисника еБиблиотеке старости између 25 и 40 година. 24,5% испитаника је млађе од 25 година, 53,5% има између 25 и 40 година, а 22,0% је старије од 40 година (график 1, десно).

⁹ Податак из августа 2017.

График 1.

Када је у питању град у коме станују, резултате смо поделили на две групе: испитанике који станују у Београду и оне који станују ван њега. Резултати показују да су ове две групе готово једнаке. Наиме, 57,2% испитаника станује у Београду, док у неком од других градова Србије живи 42,8% (график 2, лево).

34,3% испитаника завршило је средњу или високу школу, основне студије факултета 28,1%, док је остатак од чак 37,6% завршило мастер или докторске студије (график 2, десно).

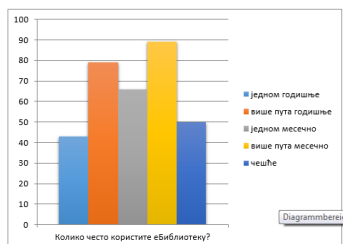
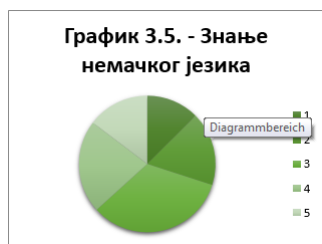
График 2.

Према овим подацима закључујемо да је већина корисника еБиблиотеке Гете-института високо образована, што можемо објаснити високим степеном информатичке писмености, коју академско образовање повлачи за собом.

На питање како би оценили своје знање немачког језика на скали од 1 до 5, при чему је 1 најлошија, а 5 најбоља оцена, испитаници су

одговорили у следећем проценту: тек 12,5% испитаника оценило је своје знање најлошијом оценом, 17,4% би себи дало оцену 2, 33,3% је своје знање оценило средњом оценом 3, 22,0% би себи дало оцену 4, док 14,7% испитаника сматра да одлично говори немачки језик.

Закључујемо, дакле, да већина корисника еБиблиотеке Гете-института има солидно до одлично знање немачког језика. С обзиром на то да је њен садржај у потпуности на немачком језику, овакав резултат је било лако претпоставити. Како се, међутим, интерфејс еБиблиотеке може користити и на енглеском, или неком другом светском језику, а да њен фонд садржи и материјале за учење немачког језика, не чуди ни податак да се међу активним корисницима налазе и они који своје знање немачког не оцењују најбољим оценама (график 3, лево).

График 3.

Највећи број испитаника, 27,2% њих, еБиблиотеку користи више пута месечно, док укупно 42,5% њих то чини једном или више пута месечно (график 3, десно).

42,8% корисника еБиблиотеке Гете-института уједно користи и његову „папирну“ библиотеку, док је преосталих 57,2% испитаника не користи, што, упоређујући ове податке са подацима о месту становања, можемо објаснити тиме што Гете-институт нема своје испоставе ван Београда. То је касније потврђено коришћењем т-теста независних узорака, при чему је пронађена значајна разлика у поређењу броја корисника традиционалне библиотеке Гете-института, који станују у Београду, и оних који станују у неком другом граду – у корист Београђана. Већина испитаника, тачније 60,9% њих, упоредо поседује чланску карту неке друге библиотеке, док само 28,1% користи још неку електронску библиотеку. Потоњи податак објашњавамо чињеницом да

електронско издаваштво у Србији још увек није заживело, па да самим тим нема репрезентативне понуде електронских библиотека (график 4, лево).

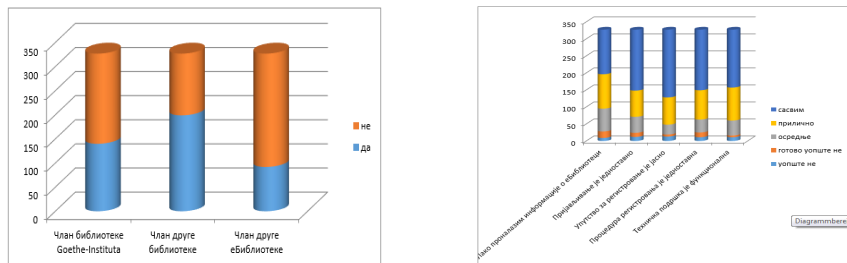

График 4.

Следи низ питања које су испитаници оценили на скали од 1 до 5, у зависности од тога у којој мери се слажу са изнетом тврдњом. У првој групи питања налазе се она која се тичу пријављивања и регистрације за коришћење еБiblioteке Гете-института. Према резултатима 70,9% испитаника сасвим или прилично лако проналази информације о еБiblioteци, док ниједан испитаник нема великих проблема са проналажењем информација о еБiblioteци. Чак 54,7% сматра да је пријављивање за коришћење еБiblioteке сасвим једноставно, а 60,9% налази да је упутство за регистравање сасвим јасно. 80,7% сматра да је процедура регистравања прилично или сасвим једноставна. 52,0% оценило је техничку подршку еБiblioteке као сасвим функционалну. Већина испитаника, дакле, није наилазила на препреке приликом пријављивања и регистравања. Међутим, с обзиром на то да је анкета спроведена међу активним корисницима – онима који су успешно прошли кроз процедуру – овај податак не изненађује превише (график 4, десно).

Други сет питања односи се на само корисничко искуство еБiblioteке Гете-института. И у овом случају је највећи део испитаника задовољан коришћењем еБiblioteке. Чак 74,0% сасвим или прилично лако проналази потребно штиво, док 70,0% испитаника сматра да је фонд сасвим или прилично добро опремљен. 23,9% њих, додуше, опремљеност фонда оцењује средњом оценом. Готово четири петине

корисника (79,5%) прилично је или сасвим задовољно функционалношћу резервације медија, а 73,1% њих сматра да је избор формата сасвим или прилично широк. Велика већина испитаника (78,9%) оцењује описе медија у еБиблиотеци као довољно информативне (график 5).

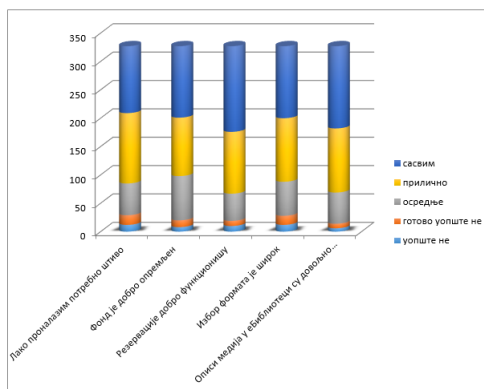

График 5.

Испитаницима је у анкети остављен простор и за додатне коментаре, у којима су махом навели похвале за електронску понуду и захвалност на томе што је могу користити бесплатно. Конструктивне критике упућене су углавном избору фонда еБиблиотеке, при чему је највећи број корисника међу жељама у електронској понуди навело филмове на немачком језику, што је у међувремену и остварено. Изражена је и потреба за академским садржајима, попут стручне литературе, изузетних доктората и сл. Фонд стручне литературе у еБиблиотеци постоји и обнавља се у редовним циклусима допуњавања фонда еБиблиотеке, али садржаји попут академских радова не уклапају се у профил и циљ библиотеке Гете-института. Постоји, такође, велика потреба за материјалима за припрему испита Гете-института, међутим издавачи који се баве издавањем оваквих материјала још увек нису омогућили приступ овим издањима у електронском формату. Поред тога, изражена је потреба за редовним обнављањем фонда белетристике, аудио-књига и стручне литературе за германисте и наставнике немачког језика, што и спада у редовну праксу еБиблиотеке.

Када је у питању коришћење мобилних апликација за еБиблиотеку, више од две трећине испитаника (68,2%) не користи ниједну од понуђених апликација. 23,5% употребљава апликацију за Android, 6,1% за iOS-платформу, а тек 2,1% користи обе апликације. Од оних који их користе, 77,3% је прилично или веома задовољно њиховом функционалношћу.

3.2 Поређење група

T-тест независних узорака се употребљава за поређење средње вредности неке непрекидне променљиве у две различите групе субјеката (Pallant, 2009). T-тестом независних узорака упоређени су резултати испитивања коришћења других традиционалних и електронских библиотека код мушкараца и жена. У оба случаја утврђена је значајна разлика, и то у корист мушкараца (график 6, лево).

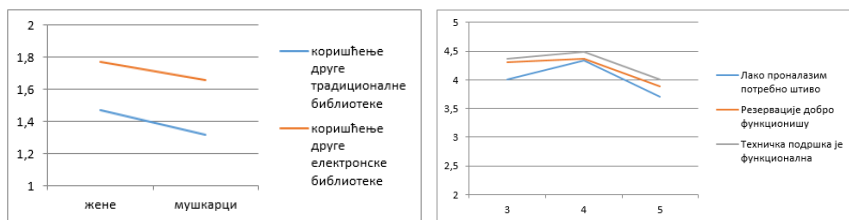

График 6.

Испитивање коришћења неке од апликација за еБиблиотеку у односу на пол испитаника је приликом ранијих истраживања давало сличне резултате; овога пута, међутим, није пронађена значајна разлика када је у питању пол. По питању коришћења апликација, значајна разлика пронађена је и у односу на место становања – Београђани их користе знатно више од својих сународника из других градова.

T-тестом независних узорака такође је утврђена значајна разлика у образовању између испитаника који су навели да су чланови неке друге електронске библиотеке и оних који су навели да нису. Наиме, корисници других електронских библиотека имају виши степен образовања од оних који те библиотеке не користе.

Анализа варијансе користи се да пореди променљивост резултата између различитих група са променљивошћу унутар сваке групе (Pallant, 2009). Једнофакторском анализом варијансе истражени су појединачно утицаји годишта, познавања немачког језика, учесталости коришћења еБиблиотеке, као и коришћења неке од апликација на сналажење са процесом регистрације и на кориснички доживљај. Мада су раније проанализиране значајне разлике међу старосним групама, то овога пута није био случај. Знање језика, међутим, значајно утиче на сналажење у еБиблиотеци, мада не онако како бисмо можда на први поглед очекивали. Наиме, испитаници који су своје знање немачког језика оценили најбољом оценом (5) су незадовољнији понудом од оних који су своје знање оценили оценама 3 и 4. Овај податак смо добили упоредивши збирне резултате одговора на скалу од 10 питања, али и за појединачне одговоре по питању лакоће проналажења штива и функционалности резервација, док се значајна разлика појавила између оних са веома добрим и оних са одличним знањем немачког језика када се ради о нивоу задовољства техничком подршком (график 6, десно).

Упоредивањем одговора на питање о функционалности резервација са одговорима на питања о коришћењу мобилне апликације, и које, уочили смо значајну разлику. Дошли смо до резултата да су корисници апликације за iOS-платформу задовољнији функционалношћу резервација од других корисника.

4. Закључак

У овом раду представили смо пре свега појмове везане за електронске библиотеке: електронске књиге, електронске читаче и управљање дигиталним правима. Осврнули смо се на најраспрострањеније формате електронских књига који се данас користе, као и на историју електронских библиотека. Потом смо нешто више рекли о културној институцији Гете-институт и његовој београдској испостави, након чега смо подробније представили понуду електронске библиотеке Гете-института, допунивши представљање сликама и општим статистичким подацима.

Рад смо заокружили анализом резултата анкете, спроведене међу активним корисницима еБиблиотеке Гете-института. Резултати анкете показали су значајне разлике на више места. Иако је наш узорак према полу био готово једнак, мушкарци више користе друге традиционалне и електронске библиотеке. Апликације за еБиблиотеку чешће користе

становници Београда у односу на становнике других градова у Србији. Корисници са вишим степеном образовања чешће користе друге електронске библиотеке, што не чуди јер су и у светском академском окружењу електронске библиотеке веома битан извор за истраживачки рад. За податак да су корисници, који су своје знање немачког језика оценили највишом оценом, мање задовољни корисничким доживљајем од оних који су своје знање оценили нешто нижим оценама нисмо успели да пронађемо адекватно објашњење.

Закључујемо да су корисници све у свему прилично задовољни коришћењем еБиблиотеке Гете-института, иако постоји основ за побољшање када је у питању поједностављивање процеса пријављивања и активације и допуна фонда видео-материјалима и дидактичким видео-садржајима.

За даља истраживања препоручујемо спровођење анкете на нешто већем узорку, како би резултати били што поузданији. Гете-институт у Београду наставља да прикупља одговоре својих активних корисника и анализира их једном годишње. Спровођење анкете у библиотекама других Гете-института у региону југоисточне Европе би могло допринети широј слици и дало би нам увид у разлике узроковане другачијим срединама.

Литература

- Besser, Howard. *The Past, Present, and Future of Digital Libraries*, 2004. Приступљено 24.08.2017, http://digitalhumanities.org:3030/companion/view?docId=blackwell/9781405103213/9781405103213.xml&chunk.id=ss1-5-6&toc.depth=1&toc.id=ss1-5-6&brand=9781405103213_brand
- Borgman, Christine L. "What are digital libraries? Competing visions". *Information Processing and Management* Vol. 35 (1999): 232–235. Приступљено 29.08.2017, <https://pdfs.semanticscholar.org/9f94/1e73f717613fa558acd2c5858691aa6ff76a.pdf>
- Brockhaus. *Computer und Informationstechnologie. Hardware, Software, Multimedia, Internet, Telekommunikation*. Leipzig – Mannheim: F. A. Brockhaus GmbH, 2003.
- Candela, Leonardo and Donatella Castelli and Pasquale Pagano. *History, Evolution and Impact of Digital Libraries*, 2011. Приступљено 25.08.2017 http://www.nmis.isti.cnr.it/candela/Leonardo_Candela_Website/my_Papers/Entries/2011/1/1_History,_Evolution,_and_

[Impact_of_Digital_Libraries_files/History,_Evolution,_and_Impact_of_Digital_Libraries.pdf](#)

- Cleveland, Gary. “Digital Libraries: Definitions, Issues and Challenges”. *UDT Occasional Paper* Vol. 8 (1998): 1–3. Приступљено 29.08.2017, <https://pdfs.semanticscholar.org/e0b2/17a53e8f6a1a834790e2a145a87ea2c56311.pdf>
- Duden. *Das Fremdwörterbuch*. Vol. 5. Mannheim: Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, 2007.
- Fränkl, Gerald and Philipp Karpf. *Digital Rights Management Systeme Einführung, Technologien, Recht, Ökonomie und Marktanalyse*. München: PG Verlag, 2004.
- Ianella, Renato. *Open Digital Rights Language (ODRL)*, 2003. Приступљено 25.08.2017, <https://www.w3.org/TR/odrl/>
- Pallant, Julie. *SPSS – Survival Manual. A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows*, 2009. Translation of the third edition: Miljenko Šućur
- Schwartz, Candy. “Digital Libraries: An Overview”. *The Journal of Academic Librarianship* Vol. 26, no. 6 (2000): 385–386. Приступљено 29.08.2017, <https://home.kku.ac.th/hslib/malee/412725/document/DLOverview.pdf>

Белешка

Овај рад је у својој првој верзији представљен на конференцији „Услуга по мери корисника 21. века: примена ИКТ у библиотекама“ 10. децембра 2015. године у Библиотеци града Београда.